

83 L 1215

Halbes Papp. No. 7. Contenta 21.

A 36

- Sanctoz parū - Auzea dicta.
- Ezuditiones christianae religionis vales & nōtie
- Dialogy M. Alphonsy Ruy. d purgatorie. hñng 5. Johes vna
- 2 to. Co meriti maig. hñng 5. pper l'patient' feret ad ja. 11
- Collectanea Adagioz vcluz Eras. Rotradami
- familiarium Colloquiorū formule & alia quaedam eys Eras. Ro.
- De duplici copia Verboz ac rerū eys Eras. Ro. iuxta Ep̄ta 2
- Querela pacis vndiqz gēnū pfligū & vicia. eys Eras. Ro.
- De ead pte her. duschy. Ac lyra. demonstrata loca
- sibi inuisa. cui lre duplicant 2
- Defensio Jo. pepi vrm. cōn obscurorū virorū vptor
- Lamētatos obscurorū virorū orth. Graty
- Quolfi. vntopy Carmina. Christianis Institutoy 2
- Texty doctrinal. Alex. p her. Tōrctmū cōrecty.
- Ezudomō religiosi cōiuzatio. spūs *de purgatorio*

Scipt. lat recent. in Quarto. No. 11

Kurzer beschluß der zehen

gebott. Spricht Christus selber.

¶ Was yhr wöllet/das euch die menschen thun sollen/das
selb thut yhr yhn auch/das ist das ganz gesetz vnd all prophe
ten. Matt. vii. Dan niemant will vndancf leyden vor seyn wol
that/oder seynen namen eym andern lassen. Niemandt will
hoffart gegen ym ertzeyget haben. Niemandt will vngheorsam
zorn/vnkeuscheyt seyns weybs/beraubung seynere gütter/liegen/
kriegen/afftereden leyden/sondern lieb vñ freundschaft/dancf
vnd hulff/warheit vnd trew erfinden von seynen nechsten/das
gebieten aber alles die zehen gebott.

A. iij

2 N. 27.

FAMILIA
RIVM COLLOQVIORVM
FORMVLAE,
ET ALIA QVAEDAM
PER DES. ERASMV M
ROTERODAMVM.

Coloniae

Dialog. 711. a

Beatus Rhenan⁹, Nicolao & Cratoni Stalbergerijs
Patrijis Francfordiensibus, Nicolai filijs.
S. D. P.

9 VOTIES in mentem uenit feruentissimi studiij ue-
stri, quo non modo Latinas sed & Græcas lras perdis-
scitis, cogitare soleo, quam reuestre adiuuem pro-
fectū. Nam credite uera loquenti, non minus mihi curæ est, ut
politioem eruditionem cum optimis, hoc est Christianis co-
pulatam moribus consequamini, quam uel clarissimo uiro Ni-
colao Stalbergerio parenti uestro, uel Guilielmo Nefeno præ-
ptori, quod sperē uos bonis institutos literis, & Christianis im-
butos opinionibus, olim publice leuētis & priuatim singulis
profuturos, cū uel in senatum allegemini, uel salutaribus alioq.
cōsilijs rempublicam iuuabitis, aut cū uobis ipis & alijs melio-
ra suadebitis. Proin Lāberti hollonijs Leodien̄ docti iuuenis ope-
ra, familiarium colloquiorū formulas nactus (quas Erasmi ab-
hinc annos .xx. aut ampli⁹, in Augustini Caminadi, ni fallor,
gratiam, qui Selandos quosdam pueros docebat, per lusum cō-
scripsit dum Lutetijs degeret) statim excudendas typis apud Fro-
beniū curauī, cum ut uobis imprimis gratificarer, tum ut ad ali-
os quoq; studiosos hic thesaur⁹ perueniret, apud malignos quos-
dam hætenus non secus custodit⁹, ac uellus illud aureū a per-
uigili dracone, & ab ipso Caminado semel atq; iterū magno uen-
ditus. Libellus ipse parentē Erasmi refert, stili candore, facilita-
te & argutia. Præterea nihil pœnitendū, nihil triuiale continet,
sed ex optimis dūtaxat autoribus decerptos elegantiarū floscu-
los. Quamq; exemplū ipm multis locis deprauatum erat, quorū
nōnulla correximus, quæ dā autori ipi reseruauimus, qui hunc
libellum plane perijisse putauit. Bene Valete, cū Guilielmo Ne-
feno præceptore uestro, uiro non minus integro quam erudit-
o, Basileæ, x. Calendas Decembreis, M. D. X. VIII.

COLLOQVIO

RVM FAMILIARIVM FORMVLAE.

¶ Colloquuntur autē in hoc libello, Christianus, Augustinus Poeta, Petrus puer, Erasmus, Theodoricus, Midas, Hospites.

¶ Salurandi Formula Prima:

¶ CHRISTIANVS

Salve	¶ Præceptor.	Salve	Meum mel.
	amice.		Mea uoluptas unica.
	pater.		Meum corculum.
	mi More.		mea Bacchis.
	uir ornatissime.		multum mi Christiane.
	sodalis iucundissime.		etiam atq; etiam
	caudissime Simō		iterum atq; iterum.
	turpissime nebulo		æternum maxime Palla.
	ganeo leuissime.		Quantum uis
	meum delitium		Plus millies Gerarde.
mea uita.	Totus mi Ioannes.		
meum suauium.	Plurimum uxor.		
mea lux, Meum decus.			

¶ Salus tibi. Salue regina formosissima, cū catulis te matre dignis
Vt me salutas, ita resalutabere Vt me salutaris, ita resalutaberis.
Saluus sis tu quoq; Nicolae.

¶ Salutare est dare salutationē. Resalutare, est salutationē reddere
Obuios, quos adimus colloq̄ndi gratia, cœnantes, oseitantes,
singultientes, sternutantes, tussientes, dormientes, bibentes, nos
salutamus, nosq; tum illi resalutant ¶ In ructu crepitue salutare,
hominis est plus satis urbani.

¶ ABSENTIBVS HOC PACTO SALV

tem aut mandamus, aut precamur, Formula secunda.

Christianum plurimum saluere iubeo.

Christianum suum plurima salute impartit Erasmus.

¶ Arnoldum meum mea causa fac diligentissime salutes. Matris quam potes officiosissime ex me salutem dicito. Christiano bene esse cupio. Christiano ut bene sit, precor. Augustinus tu te plurimum saluere iussit. Gerardus me tibi suo nomine salutem dicere precepit. Ab Erasmo iussus sum te magnopere salutare. Omnes tibi salutem comprecantur. Salutatur te Aegidius. Henricum meis verbis saluta diligenter. Iacobus multam salutem tibi adscribi iussit. M. T. C. Tironi suo. S. D. P. Praeceptorem meum fac meo nomine salutes. Salutabis ex me patrem tuum uirum integerrimum Adrianum meo fac mea causa salutem nuncies diligentissime. Salutato homines, quotquot de me te rogabunt.

¶ Annuentis For.

¶ AVGVSTI. Faciam equidem, ac lubens. Curabo. Curabitur. Haud negligam. Habebo curam. Haud praetermittam. Volens, faciam. Nihil aequae libens fecero. Curabo diligenter. Fiet. Cure erit. Ita faciam.

¶ Alia salutandi For.

¶ Licebit interim honoris gratia mutare salutandi formam, hoc modo

Præstantia: Beatitudo.
Paternitas: Maiestas.
Sanctitas.

Salua sit tua: Clementia: Tuus Candor.
Reuerentia: Excellentia.
Dominatio: Dexteritas.

¶ Valetudinis.

Ut uales optime Augustine? Qui uales?

Quo pacto tecum agitur? Ut te habes?

¶ Responsoria.

Recte, bene ualeo, belle, perbelle, bellissime.

foeliciter, quam optime, pulchre, festiuiter.

Haud male quidem ualeo, Bene habeo.

¶ Sin minus recte ualeas, sic responde

Caue aut dicas vulgato more (taliter qualiter) q̄ culinaria est elegi-
tia, haud oratoris. Sed sic, Egdem utcūq; ualeo, Mediocrit̄ qdem
ualeo. Vt possum, quando ut uolum⁹ non licet, Vt soleo. Ita ve
superis uisum est, Non optime sane, Plane infeliciter, Nā admo-
dum ex sententia.

¶ Alia de ualetudine rogandi formula.

AVG. At tu qua ualetudine es?

Verū tu Christiane, qualis tua est ualetudo?

Qua ualetudine es præditus?

¶ Responsoria.

CH. Fausta, incolumi ualetudine, felici, prospera, bona, optima

¶ Libens audio, For.

(Optabilis est.

AVG. Lætus istud audio. Audire istud ex aīo gaudeo Vt idem
facias semper, opto Est mihi istud auditu perq̄ iucundū Volupta-
tem magnā mihi nuntias. Haud inuit⁹ audio, Oppido letor istud
audire ex te. ¶ Oppido aduerbiū, i. ualde. Gaudeo tua causa, Læ-
tor uice tua. Ita ut perpetuo facias precor, Vt sic q̄diutissime uale-
as oro. Gratia deo, Laus superis, Gratiam habeo cœlestibus.

Deo gratiæ,

¶ Deo gratias, ecclesiasticis relinquito pro cantilena.

¶ Status & conditionis rerū, Formulæ.

CHR. Quo tandē in statu res tuæ sunt positæ? Quo pacto res ei-
bi habent? Recte ne sunt oīa? Satis ne oīa ex sententia? Salua ne
sunt omnia? Sunt ne ut uis oīa? An ex uoto sunt omnia?

¶ Responsoria.

AVG. In optimo statu. In tolerabili. In felicissimo, mediocri.
Oīa salua uelim quidē. Recta quidē uellē omnia, oīa prospera, ac
minime sunt.

CH. Bene est. Recte. Optime. Bene factū. Perplacet. Est uolupte.
Gaudeo. Qui fit, ut minus salua sint omnia? ¶ Caue dicas bonū
est, pulchrum est, est rectū, in hoc dūtaxat sensu,

A iij

tate quate

Deo gratias

AV. Sic dñs uisum est.

¶ Operis, For.

Quid agit? Quid reꝝ agis? quid operis facis? Quid negocij geris?
Quid agit reꝝ? Quid agis? Quid fit?

¶ Responsoría. nihil ago, For.

CH. Equidem ocium ago. Nil quidē agitur, Nihil reꝝ ago, nihil
sane fit apud me. Id quod uides, nempe nihil.

¶ Impedio te, For.

AV. Sum fortasse tibi impedimēto. Ego te fortasse quippiā agen-
tem interturbo. Ego fortassis te aliquid conantē obturbo Forsitā
negocia tua interrumpo. Remoror fortasse rem tuā, negociū

¶ Responsoría.

CH. Imo in tempore aduenis. Opportune ades. Expectat⁹ adue-
nis. Nā uoluptati est mihi tu⁹ aduentus, haud impedimento

¶ Studes continue, For.

AV. Tu perpetuo studes. Studes & noctes & dies. Assidu⁹ in stu-
dio es. Nullum facis studendi modū. Immodico studio te mace-
ras. Nullā studijs tuis quietem intermittis. Nuncq̃ studendi labo-
rem intermittis. Nihil tibi parcis. Continue studes.

¶ Irrides me, For.

CN. Nunc tu plane rides me. Derides me. Ludis nāc nūc me Ha-
bes me risui, locaris mecū. Me in derisum habes, Ludibrio sum
tibi, Illudis mihi, & illudis me, pro fallis me.

¶ Rem ipsam dico, For.

AV. Minime rideo, sed id qđ res ē dico. Nō rideo quidē, imo re-
ipam dico. Serio loqr. Ex aīo dico Ex animi sentētia loqr. Haud,
ita me deus amet, iocor.

¶ Cur nō uisitas nos, For.

CH. Quid causę est, qđ iā pridē nos non uiseris? Quid accidit, qđ
iādiu ad nos nō accesseris? Quid sibi uult, qđ post tm̄ dieꝝ nos nō
anuiseris? Cur tā rarenter nos uisis?

¶ Non licuit, For.

AV. Non licuit per occupationes, Nō licuit per ociū, Volui qđ

de, at non licuit mihi per mea negocia, Non sinunt mea negocia
te aliquā uisam, Ita sum occupatus, ut nunq̄ fuerim occupator
Tot me res distinent, ut nihil fuerit oc̄ Occupator fui, quā ut po-
tuerim Negocijs multis impeditus uenire non potui. Non licuit
per ualitudinem. Non licuit per tempestatem.

CH. Accipio excusationē, at ea lege, ne sæpe utaris Excusationē
tuā recipio. Occupationes tuæ, excusationis locum habent.

¶ Habeo te excusatū, & si grammaticè ac latine dicis, tamē oratio
est uulgaris & propemodum culinaria.

excusatū hō

¶ Ago gr̄as quod literas ad me dederis. For,

AV. Gratū mihi fecisti, qd̄ aliq̄ties ad me scripseris. Habeo gra-
tiā quod ad me crebrius scripsisti. Amo te, quod interdū ad me li-
teras dare non dedignatus es Habeo gr̄as, quod crebris literis me
uisitasti. Ago tibi gratias, qui literarū fasciculis nos onerasti. Ma-
xima tibi a me habet gr̄a, qui nos aliquā lris lacessiuisti.

¶ Noua rogandi. For.

¶ Chri. Nihil ne nouarū rerū e patria affertur? Nunqd̄ noui de no-
stratibus accepisti? Quid noui? Quæ noua fers? Num quid nouū
fertur? Num quæ res nouæ e patria nunciantur?

¶ Responsoria:

AV. Noui quidē permultū, at nihil ueri. Nouarū quidem rerū sa-
tis, at nihil comperti. Noua permulta, at explorati nihil. Nō pa-
rum noui, at ueri non multū. Nihil affertur noui. Nouarū rerū
nihil penitus accepi. Comperti nihil, noui quidpiā. Rumores affe-
runtur permulti, sed dubij. Plurima est phama, at rerū nihil, firmū
nihil.

¶ An accepisti literas. For.

¶ Christ. Nihil ne literarū accepisti? An ullas e patria recepisti lite-
ras? Nullæ tibi sunt redditæ literæ? Num quid scriptorū accepisti?
Num quas accepisti epistolas?

¶ Responsoria:

A iij

21. 0
AVG. Literarū nihil accepi, Equidē pecunias q̄ literas malim Ar
gentū accipere mali q̄ ep̄as. Pecuniā recipere malim q̄ ep̄istolā.

¶ Credo. For.

CHR. Facile credo. Haud difficile creditu est. Credi istud perfaci
le potest. Istud tibi quis non credat? Admodū incredulus fuerit, q̄
hoc tibi non credat. At utraq̄ malim q̄ neutraq̄.

¶ Ad quid literę uacueq̄, For.

AVG. Quorsum spectāt literę sine pecuniā? Ad quid tandē ina
nes conducunt literę? Quorsum ualent? ad quid cōferunt, faciūt,
literę uacue? Cui gratę, cui acceptę literę sine nummis? Quid
emolimenti adferunt literę inanes? ¶ Respon. utilitatis For.

CH. Podici tergendo utiles, idoneę. Conducunt natibus tergen
dis. Si usum nescis earū, ad anum expurgandā ualent Ad nates ex
tergendas. Ad posticum purgandū, Ad clunes mundandos.

¶ Vt ualent amici.

AV. Quid? ualent ne amiculi? Quid uxor agit tua? ¶ Respon.

¶ Crist. Recte, eam apud matrem reliqui, & quidē pręgnantem.

¶ Bene esse illi precor, For.

AV. Bene & tibi & illi uertat, tibi quod pater, illi quod ma? futu
ra sit. Assit deus, Vt utriq̄ v̄m faustum felixq̄ sit, precor, opto,
Quęso, oro superos oēs, ut incolumis prolem uobis dignam pa
riat, & pulchra faciat te prole parentem Laudo te, quod uirum te
pręstiteris. Laudo te, viq̄ pręstitisse. Gallum te esse declarasti, abi
uix te iudico.

Respon.

¶ Ch Augustine, facis tuo more, Age age, est tibi ius apud me lo
quendi quę uoles. Audio te patriā nuper reuississe.

AV. Sic est scm̄ Nā diutiuscule iā abfuerā, nō ferebā tā diuturnū
patrię desiderium Nō poterā a parentū aspectu abesse diuti⁹. Tor
quebat me diutinū amicorū desiderium.

Christ. Pie fecisti, Pius es qui ista cogitas. Ducimur em̄ oēs admi
rabili quodā amore ei⁹ regionis q̄ nos aluit atq̄ edidit. Et nescio
qua natale solū dulcedine cunctos attrahit, & immemores nō si
nit esse sui. Dic quęso, quonā in loco illic offendisti omnia?

ph. 7. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Fabularia rolloya Eras.

¶ **Noua omnia? For.**

¶ **Augu.** Nihil nō nouum. Mutata omnia. Nouata oīa. Oīa noua. Vide quam repente tēpus res mutet humanas. Vix dū decenniu abfuerā, & non secus oīa admirabar, quam Epimenides somniatorum princeps sua somnia.

CH. Missas fac has nugas. Quænam ista est fabula?

A V G V. Dicam equidem si uacat.

CHRI. Nihil fuerit iucundius. **Augu.** Sellam igit vna cū puluino mihi poni iube.

CH. Recte admones, nā sedens commodius mentieris.

A V G. Fabulanī historici de Epimenide qdam Cretēsi, q deambulandi grā solus urbe egressus, quū in quadam spelunca obdormisset, q̄draginta septē perpetuos annos soporē cōtinuasse dicit. *Epimenides*

¶ **Non credo. For.**

CH. Quid narras? Incredibile dictu. Non uerisimile dicis, A ueritate aberras. Veritatis limites excedis. Nō fir mihi simile uero. Quid tandem theologū tot annos somniasse reris? *Theologi*

¶ **Responsoria.**

A V G. Si bñ cum Epimenide actū est, qui uel tandē ad se redire? multi Parrhysijs Theologi non unq̄ expergiscuntur, cum quibus malē agitur.

¶ **Christi.** Age, facis ut poeta dignum est. Sed perge mentiri.

A V G. Epimenides igitur somno solutus e spelunca prodit, circūspicit, uidet oīa, syluas, ripas, flumina, arbores, agros, breuiter nihil nō nouum, Accedit ad urbē, percontatur, manet illic aliquādiu, neq̄ nouit quēquam, neq̄ a quopiā agnitus est. Nec miror hoc Epimenidi post tantum annos euenisse, quando mihi post pauculos annos idē propemodū euenerit.

CHR. Quid uterq̄ parens, uiuunt ne?

A V G. Viuunt ambo, & ualent utcūq̄, senio, morbo, curis, denique belloꝝ calamitate confecti.

CHR. Cœnabis domi ad uesperum?

A V G. Foris cœnaturus sum, foris cœnare debeo.

Affines in

CHRI. Apud quem? AV G. Apud socer meum, apud generum meum, apud nux meam, apud affinem meum.

Affines dicuntur qui non sanguinis, sed matrimonij coniunctione copulati sunt.

CH, Quae sunt igitur usitata uocabula affinitatum?

Nomina affinitatum.

AVG. Maritus & uxor nota sunt.

Socer	uxoris meae pater est mihi
Gener	filiae meae maritus
Socrus	uxoris meae mater
Nurus	filij mei uxor
Leuir	mariti tui frater
Fratria	fratris mei uxor
Glos	mariti soror
Vitricus	matris meae maritus
Nouerca	patris mei uxor
Priuignus	uxoris aut mariti filius
Priuigna	filia alterutrius
Rivalis	qui amat eandem
Pellex	quae amat eundem

Cras prandea. For.

CH. Ago gratias. Laudo te. Cras igitur te ad cenam uideo. Cras ergo ut mecum cenes oro. Cras igitur mecum prandea, oro. Cras igitur te mihi conuiuiam uolo. Timeo ne non possim, For.

AV. At uereor ne non mihi licuerit. Ut possim metuo. Venis si quidem licebit. At metuo ne nequeam. Quare, For.

CH. Cur non licebit? Quid sic? Quid ita? Quam ob rem? Quo pacto? Quid cause? Quid obstat quo minus poteris? Onerare ita?

Domi me esse oportet, For.

AVG. Tum quidem mihi domi manendum est. Ut domi nocte sim, necesse est. Tum certe foris esse non licebit.

Cras quoque mihi ire foras, liberum non erit.

A prandio abesse mihi integrum non erit.

Aliquot ipse conuiuas eo die opperior.

Aliquot amici constituere ea nocte domi nostrae cenare. Ipsi mihi conuiuae sunt ea nocte tractandi, alioqui lubens uenirem. Ni id esset, haud grauatim facerem. Quod nisi esset, foret, haud me tibi difficilem praebere.

CHR. Vel perendie apud me sis oportet. Saltē perendino die ad cenā uenias necesse est.

¶ Non possum promittere. For.

AVG. Non possum polliceri. Affirmare istuc tibi non possum. Promittere certo nequeo. Veniam ubi utriusque nostrum uidebitur commodissimum.

¶ Diem dicere debes. For.

CH. Diem igitur mihi constituas uolo, ad quē mecum sis coenaturus. Diem igitur dicas oportet, necessum est. Diem igitur promittas necesse est.

Nolo te praescire, For.

AVG. Praescium te esse nolim. Praescire te nolo. De improviso te opprimā. Inopinato te opprimā. Te nec opinantē oppressero. Te nihil suspicantē oppressurus sum. Non expectatus adfuero. Adoriar te nec opinantem.

¶ Praescire uolo. For.

CH. Biduum praescire uolo. Biduum praescius esse cupio. Biduum ante scire uolo. Fac me biduo ante certiore.

¶ Tuo malo optas hoc, For.

AV. Equidem tuo detrimento Tu opte quidē malo. In damnum tuū, istud optas. Incommodo multo precaris tuo.

GH. Quid ita? Quambrem?

AVG. Ego instructus accedī. Ego munitus veniā. Aggrediar te paratus, Instructus multa fame accedam, Tu uide uulturem quō

21. 0
expleueris. Parabo uentrem, ac dentes exacu3, tu uide quib' mo-
dis lupū exatures, pascas CH. Age ad hoc certamen te pro-
uoco. Age fac pro uiribus, pro uirili, si quid potes maxime.

¶ Ea lege promitto, For.

¶ AVG. Veniam quidem, at ea lege ut tu postridie uicissim apud
me coenes Faciam eo quidē pacto, ut tu deinde mihi quoq; sis cō-
uiuua. Ea lege coenam condico, ut tu rursus mihi sis cōuiuua. Spō
deo futurū. Recipio tibi facturū me. Do fidem futurū his quidem
legibus, ut tu mecū postridie prandeas.

CH. Age fiat. Esto. Sit ita ut uis. Si iubes, faciam. Noui Gallorū
magnificentia, non uis ea grā apud me coenare, nisi uices retule-
ris. Ceterū ego te detineo alio fortasse iturū.

AVG. Imo ego te opinor. Sed cras latius & familiarius cōfabu-
labimur. Verū crastino die plura nugabimur. Interim fac ualeas.
Interim fac bene ualeas. ¶ Quo is, For.

CHR. Quo tu nunc abis? Quo tu nunc properas? Quo tu tam
celeri gradu tendis? Quo nam pergis? Eo domū For.

AVG. Domum me recipio, Domum reuertor. Domū repero.
Domū me confero. Viso quid domi agatur. Accerso medicum.
Rus hinc concedo. Constitui ad hanc horā cum uiro quodā gra-
uissimo colloqui. Statui hac hora yba facere cum uiro grauiss.

CHR. Quonam?

AVG. Curione multiloquo.

CH. Quanam iturus es? Qua ibis?

AVG. Hac ad sinistram, hac, illac, per forum.

CHR. Comitabor igitur te. Sociabo te usq; ad diuerticulum.

AVG. Hic te superis commendo. Nolo te longius comitem
¶ Ulterius nolo me comiteris.

¶ Commendandi. For.

CHR. Tu me Curioni magnopere cōmendato. Fac me Curio-
ni multiloquo q̄ cōmendatiss. habeas. Me Curioni cōmendatum
q̄ diligentiss. curato. Iube homo ut me sibi cōmendatiss. habeat.
Ego me illi per te cōmendatum facio. Me tibi etiam atq; etiam

fructuaria colloquia. Erag. 7.

intitologus

Recomendo

comendo. Me tuę humanitati q̄ possum diligentissime comendo
¶ Recommendo aulicis pro urbanitate rustica relinquito Vide ne
pauca cum multiloquo loquaris. ¶ Obsequiū, For:

AVG. Vis me tibi morę gerere? Vis me tibi obsequi? Placet me
tibi obsecundatur? Te igitur imitari me iubes? Quandoquidem
ita uis, faciā libentissime. ¶ Sed priusquā abeas, quaeso te, ne gra
ueris mihi dicere, q̄ pacto est his, in culpa, in mora, in causa, uten
dum? Legisti opinor autores quib⁹ modis soliti sunt his uti.

CHR. Quin tu poti⁹ id aperi, qui soleas elegantiaę studiosissima⁹
esse. Quare age doce obsecro. Differe amabo.

¶ In Culpa, in Causa, in Mora:

AVG. Mos gerendus est tibi, Non est culpa in me. non est cul
pa in te, Mora est in te, in causa tu es, latine quidē ac grammaticice
dicitur, at multo elegantius. ¶ In Culpa

¶ Non sum in culpa. Culpa non est mea. uaco culpa. Quod nihil
proficis, tua desidia in causa fuit, non praeceptor, non pater tuus.
In culpa oēs estis. Vericq; in culpa estis Ambo accusandi estis. Am
bo in culpa estis. Incidisti in morbū tua ipius culpa.

¶ In Causa.

¶ Quo minus ad te scripserim, morbus in causa fuit. Quod rari⁹
ad te scripserim, mea negocia in causa fuerunt, non negligentia:
Quid in causa fuit? Quid causę fuit? Ego non sum in causa. Qu
nullas a me literas acceperis, tabellarius in causa fuit. Quod tam
macilentus es, amor, nō studium in causa fuit. Hoc est in causa

¶ In Mora:

Non ero uobis in mora Quidnam uobis in mora fuit? Tu nobis
in mora fuisti. Tu semper in mora es Quid te remoratu est? Quis
te remoratus est. Habes quod petebas, tuum est memoriae inscul
pere. Vale mi Christiane.

CH. Vale in crastinū & tu mi Augustine. Salue multū iucundis
sime Augustine. ¶ AVG. Salue tantundem mi humanissime
Christiane. Bonū sit tibi hui⁹ diei primordiū. Bona uespera. Salu
bris sit tibi hæc dies, quid tandem agitur?

B

21. 0
CH. Suauiter, ut nunc res nostræ sunt. Omnia quæ uis.

AV. Merito te amo. Amo te. Amandus es, Benigne dicis. Habeo gratiam. ¶ Irascor tibi. For.

CH. At ego nõ nihil tibi succenseo. At ego tibi subirascor. Vt ego tibi sum subirat⁹. Atqui ego sum in te stomachosior. Atqui non nihil est, uel habeo, quod tibi succenseam.

¶ Qua causa. For.

AVG. Quidnã est istud obsecro? Quid ita? Quam ob rem tandẽ oro? Quid admisi sceleris? Quid cõmerui?

¶ Demereor bona, aut laudem, commereor mala aut crucem dicitur, Illud in bonã, hoc in malã partẽ sumitur.

¶ Quia non curas me, For.

CH. Quod nulla mei tibi cura sit. Quod nihil nos respicis. Quod tam raro nos reuifas. Quod nihil nos cures. Quod me plane negligis. Quod nostri curam uideris abiecisse. ¶ Respon.

AVG. At nihil est causæ cur succenseas. At præter meritũ meũ. At immerito succenses. Neq; em̃ mea culpa accidit, quod te rari⁹ uifam. Dabis ueniã occupationib⁹ meis, per quas mihi non licet toties, quoties cupio, te reuifere.

CH. Ita demũ tibi ignoscã, si hodie apud me coenes. Ea cõditiõne purgatus mihi eris, si uespero ad cœnam uenias.

AVG. Haud iniquas pacis leges præscribis Christiane, quæ haud inuitus faciam. Egdem faciã uolens. Istud quidẽ fecero perlibentẽ. Nihil hac re fecero libentius. Animo faciam lubenti.

CH. Laudo tuã facilitatem, & in hac re & in cæteris om̃ibus

AV. Sic soleo amicis obsequi, præsertim non iniqua petentib⁹. Ridiculum, an tu me recusaturũ putabis oblatum, quod ultro etiã erat rogandum? ¶ Ne fefelleris me, For.

CH. Age, at caue ne me deluseris. Caue me fallas. Caue spem frustra foueam. Caue opinionem luseris.

AV. In cæteris nihil iuro. In cæteris time, hac irre non fallã. Sed heus tu, caue quicquã paraueris præter cotidiana, mea causa dies festos nolo. Scis me conuiuam minime edacem, bibacem multo.

Demereor
commereor

minus. Nosti enim me conuiuia non multi cibi, sed ioci plurima.

CHRI. Curabitur diligenter. Ego te Pythagorica coena excipiam, aut fortasse frugalior.

AV. Imo Diogenica, si me delectare uoles.

CH. Placet, fiat ut mones. Tu uide omnes curas tuas, ac rugas etiam istas domi relinquant. Huc praeter nugas, & risum nihil adferas. Et ut inquit Iuuenalis. Protinus ante meum quicquid dolet exue limen.

AV. Quid? Iras mecum uenire non uis? Musas meas mecum adducam, nisi quid aliter censes.

CH. Tetricas musas una cum negotiis domi claudas. Bladas Caecilianas omnes, deinde sales tuos, distertia, scommata, facerias, lepores, ridicula omnia tecum adducito.

AV. Ita fiet, Exporrigemus frontem. Epicure viuemus. Curabimus cutem. Indulgebimus genio, Genialiter coenabimus. Epicure reos agemus.

¶ Bonum uultum faciemus, aut uultum exhilarabimus, latine quidem, sed minus significanter dicitur,

¶ Christ. Quo nunc properas?

AVG. Ad generum meum.

Christ. Quid illuc? quid eo? quid illo?

AVG. Audio nescio quid turbæ inter eos natum, ut redigam eos in gratiam, concordiam, pacem inter eos componam.

Christ. Benigne facis, quamquam nihil te opus esse arbitror. Nam ipsi inter se melius hoc bellum composuerint.

AV. Fortasse & induciæ indictæ sunt. Noctu de pacis legibus agetur. Sed nunquid aliud me uis?

¶ Christ. Vocabo te per puerum meum.

AVG. Vbi uoles, domi ero. Bene uale, bene sit tibi.

Christ. Fac hic ad quintam horam ad sis, Heus Petre, accerse ad coenam Augustinum Baretum, qui mihi hodie, ut scis, coenam condixit.

PVER PETRVS. Eo. Salue poeta. Coena iam dudum parata est, te herus expectat domi, ubi uoles, accedas.

B ij

subty

quingenti deservit

21
AVG. Venio, Salve mi Christiane?

CH. Bene factum quod uenisti, Gaudeo te aduenisse, gratulor aduentui tuo. Nondū quintam sonuit credo

PVER. Imo iam dudū præterita est. Haud lōge a sexta abest. Instat hora sexta. Circiter est sextam.

AVG. Parui refert, an post quintā uenerim nec ne, modo ne post cœnam. Nam post festum uenire miserè est. At quorsum tot apparatus? Quorsum tot epulæ? Num me lupū existimas? Num tibi lupus uideor? Num me uulturem putas? Haud ita conueneras. Longe aliter pollicitus es.

CH. Age inepte, nec ipse ita cōueneras. Conueneras em̄, ne quid p̄ter nugas inferres. Quin hæc missa faciamus. Lauemus ac discubam⁹, Heus tu ganeo ministra aquā quid cessas? Laua Augustie.

AVG. Laua prior.

CH. Hoc anno perpetuo illotus cœnare malle.

AV. Ridiculū, nō honoratiori, sed turpiori añ alios lauandū est, laua igif ut immundior. ¶ CH. Tu es urbanus plus satis. Es urbanior q̄ sat sit, q̄ par sit. Quorsum attinet ista urbanitas? Interim cœna corrumpitur.

AVG. Viuamus nunc, ac cutem laute curemus. Sīmus nūc Ep̄t curei. Nihil nobis cum fronte Stoica. Valeant curæ

CH. Quinam sunt isti Stoici atq; Epicurei Augustine?

¶ Stoici & Epicurei qui

AV. Stoici philosophorū quoddā genus est triste, seuerū, ieiunū qui hoīs summū bonū, honesto nescio quo, metiunt Epicurei hic longe diuersi felicitatem hominis uoluptate terminant

CH. Tu igif cuias es tandē, Stoicus an Epicureus?

AVG. Stoicos laudo, at Epicurum uiuo.

¶ Consecratio cœnæ.

CH. Heus Dromo, ades huc. Tuo munere fungere, cōsecra cœnā

PVER. Benedicite. HOSPITES. Dominus.

PVER. Omne quod appositū est, & apponetur, per x̄bū dei sanctificetur, In noīe patris & filij & spiritus sancti, Amen.

h. d. d. d.

CHRIST. Appone epulas. Quid cunctamur hunc caput decerpere?
quid trepidamus hunc gallum lacerare?

AVG. Ego herculem prestabo, ac belluam hanc conficiam. Vtrum
maius de ala an de poplitibus?

CHRIST. Vtrumuis, nihil mea refert.

AV. In hoc genere alis primae partes tribuuntur, in caeteris populi
tes lautiores putat vulgus

CHRIST. Tu multum laboris mea causa capis. Tu permultum labo
rem mea causa sumis.

¶ Pro me, aut propter me multum laboris capis, rusticius est oratio?
Quid si ego vicissim tibi de his clunibus ministrarem?

AVG. Non amo.

¶ CHRIST. At nihil lautius.

AV. Tu igitur tuos clunes istis clunibus pasce. Tibi igitur istas delicias

CHRIST. Tu omnibus ministras, ipse nihil manducas. Ego tibi (as habe
hanc alam ministrabo, at ea lege, ut dimidium mihi restituas

AVG. Ita ne agitur? At istud est tibi ministrare, non mihi. Tibi
serua. Ego enim sum impudentior, quam cui ministrari quicquam debeat.

CHRIST. Probe facis.

AVG. Eho, tu lupo cibum ministras. Vulturem inuitas.

CHRIST. At pitissimas, non coenas,

AVG. Imo me vno nihil edacius

CHRIST. Imo mendacius nihil, Perinde agito ac si domi sis tuae

AV. Istud iam plane mihi persuasi. Istud iam in animum induxi

Sic stat sententia. Consilium mihi est istud facere

¶ Hoc iam proposui facere, vulgi sermo est.

¶ CHRIST. Quid tibi hoc vinum placet? Qui te hoc uini delectat?

AV. Mihi quidem perplacet, Me certe uehementer iuuat.

¶ CHRIST. Vtrum maius, rubrum an candidum?

¶ Parui refert quo sit colore.

AV. Equidem utroque iuxta delector. Nihil refert quod sit colore, modo
sapor placeat. Non laboro quantum oculis placeat uinum, modo palatum
iuuet. Nihil me mouet aspectus, si sapor placeat. Parui refert
quod sit colore, quem habeat colore, si sapiat bene. Non conor oculos

B. iij.

pp' me

Vinum

21. 0
pascere, si palato satisfacere queat, nō palatum iuuare possit.

¶ Christ. Credo, tamen iudicium tuū audire cupio, hominis in his rebus peritissimi.

¶ Iudicium de vino Rubro & albo

AVG. Album nostrates rubro præferunt, qđ albū paulo sit acerbius, & alterum exilius quidem, sed illud mitius & (ut arbitror) salubrius.

¶ Christ. Heus puer, ubi cessas? Nos hic plane negligis, nō uides quanta sit hic siccitas? Quid si hoc reꝝ statu incendium contingeret, quo restingueremus? Dato singulis plenos cyathos Augustie quid habes, quod parꝝ es hilaris? Quid accidit tibi, qđ sedes tristior? Quid tibi est, quod minime gaudes? Aut doles aut carmina

AVG. Tu nunc Chrylippum agis, Melissa tibi (condis) opus est.

Christ, Quam hic mihi fabulam narrat?

AV. Scio me surdo a fello narrare fabulam. Nihil em̄ intelligis, qđ studio, ex industria, de industria interdū facio, ne tibi placere incipias. Sed qđ tristior tibi uideor, nihil est. Oia recte, benignitate diuina, atq; opera tua. Sed cur natura paulo taciturnior sim, non est opus expresso, Scis, opinor, quid sibi uelit.

¶ Christ. Memini, Recte admones, liberalius bibendum.

¶ Rem attigisti For.

AV. Rem acu tetigisti. Recte iudicas. Scopum attigisti. Nam fecundi calices quem nō fecere disertum?

¶ Christ. Perdocte tu quidē Augustine, ut omnia. Sed qm̄ in sermonē uinariū, in mentionē incidimus uinorꝝ, libet interrogare, quonā consilio ueteres illi Bacchum, quem uini autorem uideri uolebant, poetarꝝ deum dixerunt.

AVG. Quæstio (ita me Bacchus amet) poculis digna, uerꝝ quorsum tuæ quæstiones spectent, satis intelligo.

¶ Christ. Quorsum amabo?

AV. Hoc silentiū iam tibi constabit Astute de uino disputationē inijs Gallica astutia, quā didicisse Parrisijs te suspicor, Quam

Barth

(uide)conficiamus. Abi, uix te iudico; nō frustra in tanta schola
CHRIST. Accipio tua dicta, referā paria scommata, (V satus es
ubi erit cōmodum, Sed ad rem.

AV. Dissoluam ubi bibero. Siquidē absurdū fuerit sicco palato
de quæstione uinosa disputare. Præbibo tibi Christiane, Propino
tibi hunc cyphum dimidiatum.

CHRIST. Accipio a te libenter. Sit saluti. Pro sit.

AV. Iam accingor, ut me missum facias Ego meo more præpo-
stere faciā. Qd̄ Baccho pueritiæ effigiē tribuerint, id habet myste-
riū, qd̄ uinū potū, curas & sollicitudines animis nris eximit, hilari-
tateq̄ quandā inducit. Quare senibus quoq̄ ipis iuuentā quandā
reddere uidet, dū & hilariores facit & formosiores. Id qd̄ Horati-
cū multis in locis, tum p̄cipue his uersibus, aperte testat.

huza)

Ad mare cū ueni, generosum & lene regro, Quod curas abigat
qd̄ eū spe diuite manet In uenas aimq̄ meū, qd̄ uerba ministret.
Quod me Lucanę iuuenē cōmendet amicæ. Nā qd̄ huic poetas
dicant deo, id significatū uoluisse suspicor, qd̄ uinū & ingeniū
excitat, & facundiā ministrat, quæ duo poetas sunt aptissima. Ha-
bes quod quærebas.

CHRIST. Nihil unq̄ audiui uerisimili⁹ dici ab hoīe poeta, dignus
es qui bibas, gemia haustū, Heus puer, tolle hāc patinā, atq̄ appo-

AV. Puer; habes admodū inurbanū. (ne cætera:

CH. Est ueterator neq̄sim⁹. AV. Cur nō instituis alio pacto:

CHRIST. Difficile est carnem uetulū loris assuescere. Difficillimū ē,
ueteratores mutare mores Colla canū ueter; neq̄unt attingere lora

canez

Si cognoscerem quid te oblectet, tibi seruire. Formula

AV. Decerperem tibi quippiā, si palatū tuum tenerem. Ministra-
rem tibi, si gula tua mihi satis cognita esset. Apponerē tibi, si qd̄
potissimum iuuaret scirem. Equidem tantundem palato sæpe, q̄n-
tum animo sapio.

CH. Palatum habes eruditissimū. Nihil tuo palato docti⁹, eo te
quoq̄ miseriorē puto. De cui⁹ singulari pericia testat. Satyricus.

21
Ostrea callebant primo deprendere morfu,
Et semel aspecti dicebant littus echini.

AVG. Et tu mihi Christiane, ut par pari referam, ipm audiuisse
Epicurę, aut in schola Catiana institutus uideris. Quid em̄ tua gu
la aut sapientius, aut fastidiosius?

Arts
Oratoria. Culinaria

Christ. Si oratoriã æque artem, ut Culinariã callerem, nõ Cice
ro ip̄e me uinceret. Equidem si alterutra carendum esset, Culina
riam quam Rhetoricam malle.

AVG. Non stolide eam partē selegisti, grauit̄, acute, uereq; iu
dicas. Quid em̄ Oratorę confert loquacitas, nisi quod aures otio
sas inani uoluptate demulcet? Culinaria tum palatū, tū uentrem
tum totum hoīem, quantus est, pascit, ac reficit. Quid igit̄ sileã
concedat laurea linguę, inquit Cicero, at utraq; concedat Culinę

Stoicę

Nunq̄ mihi Stoici illi magnopere placuerunt, qui oīa ad suum
nescio quod honestū referētes, cutis ac palati nullā rōnem haben
dam putant. Dicit non p̄t, quanto Diogene sapientior Aristippus
mihi fuisse uidet̄. Ego Stoicos cū suis ieiunijs contemno. Epicurę
magis laudo ac probo, quā Diogenē illum Cynicum, qui olerib⁹
incoctis, ac simplici aqua uictitabat. Quare nihil miror, si Alexā
der rex fortunatissimus se Alexandę quā Diogenem esse maluit.

Epicurę
Diogenes

Nec quidē ego homuncio cum Diogene meā philosophiã cōmu
tarem, fortassis & Catius tuus facere recusaret. Meli⁹ nostri tem
poris Theologi sentiunt, qui contenti Stoicorę more disputare,
uiuendo ip̄m etiã Epicurę uincunt. At ego quidem rem in primis
p̄claram philosophiã puto. Nimum philosophari nõ laudo.

Theologi nri

Est em̄ res perquā ieiuna, sterilis atq; tristis. Vbi in calamitatem
aut egritudinē incidi, tum demū ad philosophiã, tanq̄ medicã cō
fugio. Vbi conualeo, rursus illi ualere facio.

Christ. Tuã rōnem probo. Te laudo. Quid tandem habes Eras
me, quod parę sis hilaris? An mihi succentes, quod te frugaliore
cœna exceperim?

Erasmus

ERASMV S. Imo iam tibi sum iratus, quod tm̄ impendñ mea
causa sit factum. Interminat⁹ erat Augustin⁹, ne sua causa dies fe

Nos faceres, uis nos posthac redire nuncq̄. Nam talem coenā dare solent n̄, qui unam dūtaxat dare constituissent. Quos tandem cōuiuas uideris accepisse? Non amiculis, sed satrapis coenam parasse uideris. An nos uultures credis?

CH. Etiā tu pergis esse Demea. Cras ut lubet disputa, hodie Missionē te prebeas, oro. De impendio cras sobriū disputabim⁹, nūc nil nisi meras nugas audire libet.

AV. Christiane, utiq; de bubulis an de ouillis carnib⁹ mauis?

Carnes

CH. Bubulis quidem magis delector, at ouillas magis salutare arbitror. Ita ingeniū est hominū, ut perniciosissima quæq; appetant uehementissime.

AVG. Galli suillas carnes miq; in modum amant.

Gally

CH. Galli amant quæ paruo constant.

AV. In hoc uno Iudæus sum. Nā nihil æq̄ odi atq; carnes suillas Christ. Nec iniuriā. Quid em̄ insalubrius? Ego in hoc, non cum Gallis, sed cum Iudæis sentio.

ERAS. At ego ouillas pariter amo, & suillas, sed diuersa rōne. Nā ouillis, quod amem, libenter uescor, Suillas præ amore non gango, ne quid offendam.

CH. Bellus homo es Erasme ac festiuus. Equidem mirari mecum sæpe soleo, unde tanta in palatis humanis diuersitas Nam ut Horatiano carmine utar,

horat

Tres mihi conuiuæ prope dissentire uidentur.

Poscentes uario multum diuersa palato:

Quāquam, ut ait Comicus, quot homines tot sententiæ, & suis cuiq; mos. Tamen nemo me adduxerit, ut credam plus ingenio inesse uarietatis, quam palato.

ERASMVVS. Ita uix duos reperias, quos eadē iuuent. Permultos uidi, qui butyri ac casei ne olfactum quidē ferrent. Sunt qb⁹ carnes nausæ sint. Alius elixis, alius assis abstinet. Multi aquā uino præferunt. Et quod incredibile est, uidi hominem, qui nec pane nec uino uteretur.

AV. Et quib⁹ tandē miser ille uictitabat? Quib⁹ uescabatur?

C

21
ERASMV S. Ceterorum nihil fastidiebat, non carnes, non
Pisces, non olera, non poma.

AVG. Vis ut istud tibi credam?

ERASMV S. Si lubet.

AV. Credo, at ea lege, ut uicissim mihi mēienti fidē sis habitur?

ERAS. Age faciam, modo uerecunde mentiaris.

AV. Quasi uero sit quicquā tuo cōmento impudentius?

ERAS. Quendā in Italia, cum illic agerem, uidere memini, q̄ nul
lo neq; cibo neq; potu adiutus, somno saginabatur.

AV. Ut nihil pudet. Nō possum illud Satyricū non dicere.

Tunc im mēsa caui spirant mendacia folles.

Tu poetaris. Tu nunc poetam agis. Nam mentiris dicere, mihi
religio est. Mentiris dicere, religione prohibemur.

¶ Eras. Mentiar, si nō Plini⁹ autor certissimus scripsit ursum
xiii⁹ dies solo somno miq; in modū saginari, quo tñ ita alte pre
mitur, ut ne uulnerib⁹ quidē queat excitari. Imo q̄ magis mireris,
addam quod Theophrastus scribit, per id tempus ursoq; carnes
coctas quoq; si asseruent, reuiuiscere. Vereor ne Parmeno ille Te
rentianus ista non contineat.

CH. Mihi facile fidē facis. Ministrarem tibi de ceruinis carnib⁹,
si satis essem urbanus.

¶ Eras. Vnde tibi nunc uenatio?
CH. Midas hominū oīm qui uiuunt liberalissim⁹, nostriq; aman
tissimus, mihi misit. Idem suo more nudius tertius hunc ceruum
uenat⁹ est. Quid tu, qui soleas istius studiū esse amantissim⁹?

¶ Eras. Equidem hoc studio plane relicto, iā p̄ter l̄as nihil uenot.

AV. At mihi uidentur quouis ceruo fugaciores. Duobus tñ po
tissimum canibus assequimur, admiratione scilicet atq; improbi
tate laboris. Nam & admirari plurimum discendi ardorem mi
nistrat, & ut facundissimus poeta scripsit, Labor improbus om
nia uincit.

¶ Eras. Amanter admones Augustine, ut soles, propterea nō desi
stam, non quiescam, non defatigabor, donec consequar.

CH. Carnes ceruinæ sunt nunc admodū tempestiuæ. Meminit

plimig

Veneris
studii

Cerui

Plinius de hoc animante quiddā admirabile.

AV. Quidnam obsecro?

CHRI. Quoties arrexere aures, acerrimi esse auditus, at contra quando remisere, surdos.

AV. Istud ip̄m persæpe numero euenit. Nam si quando mihi fit at sermo de dandis mihi aureis, nihil tam auritum. Hic em̄ cura Pamphilo illo Terentiano aures arrigo, ubi de recipiendis a me uerbum fit, illic remitto.

CH. Laudo te. Facis ut te decet.

AV. Vis de his leporinis clunibus?

CH. Serui tibi.

AV. An de tergo mauiſ? Hoc anial p̄ter terga & posteriora nihil

CH. Vidisti ne unq̄ leporē candidū? (habet appetendū

AVGVST. Sæpe numero, & sæpius nūero. Plini⁹ in alpibus candidos reperiri scribit, quib⁹ hybernis mensib⁹ niuem p̄ cibatu esse sit creditum, An uerz sit Plini⁹ ip̄e uiderit. Quod si leporis cutem candidā reddit nix, stomachum habeat candidū, necesse est

CH. Mihi uerisimile non fit.

AV. Accipe magis admirandū, at fortasse tibi non inauditū. Idē utranq̄ uim singlis inesse testatur, maris & foeminae, ac foemellas sine mare æque gignere. Istud ip̄m multi asseuerant, præsertim uenandi studiosi.

CH. Si nil inest nugamenti, uerz arbitror. Si est ut dicis, nihil uerius. Est ita ut dicis. Sed hos cuniculos si placet, tētem⁹, quia pinguisculi sunt ac tenelli. Ministrarem illi Nymphæ, si propi⁹ assiderem. Augustine istius tibi uicinæ curam age, si libet, calles em̄ quo gestu sit ministrandū istis Veneribus.

AV. Teneo quid dicas nasute. Quid te anserinae carnes delectāt? Me quidē nō mediocriter iuuant, ut sum minime fastidiosus.

At hic miser, nescio quo pacto nihil me iuuat. Nihil em̄ inuisa uidi siccius. Siccior est pumice, aut etiam nouerca Furi⁹ illius, in quem Carullus multum iocatur. Ligneus mihi uidetur.

(quem Carullus multum iocatur. Ligneus mihi uidetur.

C ij

Lepus candidus

Veneres diuine

Anser

21. 0
Et me hercule quantum suspicor, ueteran⁹ miles, immodicis excubijs sese maceravit. Aiunt enim anserem inter omnia animalia longe esse uigilantissimum. Et profecto, nisi coniectura fallor, hunc anserem ex eorum numero fuisse suspicor, qui canibus una cum excubitoribus somno sopitis, Romanum olim capitolium defenderunt. ¶ Christ. Verisimile (ita me deus amet) dicis, nam ex eo seculo relictum arbitror. AV. Hæc quoque gallina aut parcum saginatorem habuit, aut amavit, aut certe zelotypa uixit, quod quidem morbo hoc animantis genus maxime laborat. Hic capus longe melius pinguit. Vide curæ quid faciant. Quod si ex Theodorico nostro gallo, faceremus capum, multo citius pinguesceret.

THEODORICVS. Non sum gallus.

¶ Aenigma de Gallo.

AVG. Fateor non es gallus Cybeles, neque gallus gallinaceus, at forte gallus gallaceus.

THEO. Quid hoc uerbi est?

AV. Hoc ænigma tibi coniectandum relinquo. Ego Sphingem præbui, tu Oedipus esto, uel ex coniectura solve.

CH. Dic mihi bona fide Augustine, nulla tibi cum Callis unquam necessitudo fuit? Nihil ne affinitatis tibi cum gallis contraxisti? Nullum fuit commercium?

AVG. Nihil, nihil sane.

CH. Tanto es nequior. Libet ne de iecore anserino, quod apud ueteres in delictis in primis habebatur?

AVG. Liberalis es, benignus es Christiane.

CH. Has perdices nemo attingit, nec colubos quidem. Cras est dies ieiunij ab ecclesia indictus, aduersus hæc esuriam munite uos.

Agite hospites humanissimi, quaeso ut coenulam nostram licet tenuem æqui bonique consulatis. Prebete uos hilares ac iubentes, quamquam conuiuium tenue sit & frugale, ego uestra facilitate fretus, familiariter uos uocare sum ausus. Et est sane uester mihi aduentus conspectusque non modo gratissimus, uergetiam iucundissimus.

¶ De conuiuio opiparo & poetico.

*gallina
gallus
capus*

gallus gallinaceus

AV. Cœna tua Christiane optiē, multis modis sapida, lauta nobis uideat, Quod excusas, id unū habetur excusandum, quod magnificentior sit, quam sat est. Nam hoc cōuiuium opiparū in primis, ac lautum iudicari, quod primū simplicib⁹ epulis, deinde liberalitate, risu, iocis, salibus sit conditū, q̄ omnia nostro cōuiuiō non defuerunt. ¶ Vex⁹ conuiuantū de numero, hic mihi quidam in mētem uenit, quos neq; pauciores tribus, neq; plures nouem esse oportere scripsit Varro. Tres enim sunt Charites, id est Gratia, beneuolentia, dea, & nouē sunt Musæ. At hic decē cōuiuias esse uideo, uirginibus exceptis. Nihil convenientius accedere potuit. Nos sum⁹ Varrone ipso paulo sapientiores. Nā tres puellas lepidissimas, tanq̄ tres Charites adhibuimus. Deinde quia a nouem Musarū choro Apollo abesse nunq̄ credendus est, iure decimum adiecimus conuiuiam.

Conuiuium unū

¶ Christ. Poetice dixisti Si mihi laur⁹ adesset, laurea corona caput AV. Laudo te, p̄bo te. Nō improbāndus es. (tuū cingere)

Ad equales hauris bibes

Christ. Vultis ne hospites singuli tantundē mea causa facere, q̄tū uestra sum factur⁹: HOSPITES. Volum⁹, ac libentes q̄dem

¶ Christ. Ebibetis igit̄ ordine, suū quisq; calicē. A me exemplum capietis Tibi hoc primū propino Mida.

MIDAS. Accipio a te libenter. ¶ Pro quo uulgus præstolor dicit. Equidem non recuso. Nihil tua causa recusabo.

Christ. Tu deinceps cæteris propina.

¶ Midas. ERASME. præbibo tibi dimidiatum cyphum?

ERAS. Precor ut sit tibi salutis. Sit tibi bonū atq; commodum.

Profit tibi. ¶ Proficiat inepte dicitur.

proferat

PVER. Profit. Dñe Erasme quidā pro forib⁹ te cōuenire expetis

¶ Christ. Quis nā est? PVER. Mori famulū se dicit, her⁹ ei⁹ ex Britannia aduenisse, cupere ut se uisat Erasmus, quandoquidē prima luce iter parat in Germaniam

ERAS. Christiane fac calculum, abire conuenit.

¶ Christ. Symbolum Erasme doctissime hui⁹ cœnæ dedi. Nō est quod quicquam deponas, gratiā habeo, qui dignatus es nostro

adesse conuiuio.

ERA S. Ego pariter tibi gratias ago quod pro tua humanitate ad
id conuiuij longe suauissimi me uocaris. Valete consodales opti
¶ Christ. Heus Dromo? Sedetis iam dudū ociosi omnes, Libet ne
cuiquam quicquam amplius?

Furty mēp

HOSPITES. Nihil omanino, Strenue munus nīm administra
¶ Christ. Tolle igitur, ac bellaria appone. Muta qua (uimus
drulas atq; orbes, Tolle cultz meum qui humi decidit, Pira uino
perfunde. Ad sunt mora præcoqua etiā domi nostræ nata

¶ Hospites. Tanto erūt suauiora quod uernacula

AV. En pruna cærea, en damascena, raz apud nos spectaculum
En mitia mala. En Mida nouum gen^o, cui^o matrē ego hisce mani
bus conseui. Nuces castaneæ, omē delitiarū, quas horti nostri be
nigne effundunt, genus. Sed flosculi desunt.

Gallij

¶ Midas. Isti Gallici sunt apparatus, q magnificentiā eam potissī
mū amant, quæ minimo cōstet. Nobis non est ea mens, aut inge
niū. Sed heus tu Augustine, num tu credis te hic immnē bibisse?
Ego te meis immunem reddam poculis, at Christiano dimidium
cyphi debes.

AV. Christian^o iam dudū me missum facit. Obsecro te, relinque
hanc ingluuiem.

¶ Ch. ita fiet. Sed quorsum iste euasurus est hodie? Symbolū red
das oportet, un^o noie oim, Ne uerere, per facile poteris Fac quod
sæpe fecisti, ut aliqua elegātia, doctiores a cœna surgamus. Neq;
em clam te est, ueteres illos in secūdis mensis hilariora quædam
disputare solitos. Age igitur. Quibus modis hæc oratio p̄t enun
tiari, indignum auditu?

¶ Indignū auditu, For.

AV. Dixti pulchre per posteri^o supinū Auditū minime est dignū
Indignū est audiri. Haud dignū est quod audiat. Est ut audiat in,
dignum. Leuius est, q̄ quod audiri debeat. Vix operæ precii est
scribere. Non tanti est ut audiatur. Ineptius est, quam qd' audia
tur, Non est operæ precium narrare

¶ **Christia.** Quot modis hæc sententia uerti potest: Il moy beacop de labeur, temps, ou de pecūhe escoste. Das hait mih uiler arbeit, tijt, oder gelt gestanden.

¶ **Variandi ratio** hanc orationem, multo mihi constat.

AV. His uerbis. impendo, in sumo, impartio, constat. Vt, multum in te docendo insumpsi laboris. Plurimū in ea re operæ insumpsi. Non minus pecuniæ q̄ curæ in eā rem impendi. Nō parum insumpsi pecuniæ, tēporis permultū, laboris plurimū, ingenij nonnihil. Multū lucubrationis impendi. Multis uigilijs hæc res mihi constat, multo sudore, multa opera, plurimo labore, sumptu ingenti, pecunia magna. Pluris mihi constat q̄ credis. Minoris mihi constat uxor, q̄ equus meus.

¶ **Christ.** At quid sibi uult Augustine, quod uerbo isti, cōstat, mō ablatiuū, modo genitiuum apponis?

AV. Quæstionem plane perutilē, ac late patentē mouisti, uerū ne conuiuas loquacitate mea premā, paucissimis absoluā. Sed cupio singulorū hac de re audire sententiā, ne cuiq̄ (ut dixi) sim molestus.

¶ **Chr.** Quid ni cupiant uel puellæ idem?

AV. Scis ne quædā uerba emēdi & uendēdi cuiusmodi significationis, quib⁹ apponant hi gr̄i soli. Tanti quanti, pluris minoris?

At ita si substantiuis non apponant, quæ si accidunt, utraque in ablatiū casum uertunt. Quod si precium apponatur, pones in ablatiuo. Si per adiectiū, substantiū in ablatiuo pones, nisi per aduerbium loqui malis.

CH. Quæ nā uerba sunt, de quibus præcipis?

¶ **Emendi, æstimandique uerba.**

AV. Hæc fere sunt. Emo, mercor, redimo aut captū aut perditū, uendo. uenūdo. Reuēdo, rursus uendo qd̄ mihi uēditū erat. Uoeneco. i. uēdor, in præterito, uoeniui uel uoenij, in supino uoenū. Hic uoenalis Ab illo. i. uendo, uendibilis manat. Mereor p̄ in seruiō & stipendiū facio. Comparo, id est emo uel committo. Commuto Muto, permuto changier, vuechten. Cambire penit⁹ barbarū in hoc sensu æstimo, taxo, indico, censeo, achten/schetzen, presier.

C iij

constat

*Tanti. quanti
pluris minoris*

ueneco

Cambire

21. 0
Liceor, eris, licitor, aris, dynghen malckander, offerit. Addico
zo sagen, adder Distrahor, id est circūferor ut ueneam. Metior
pro æstimo, aut taxo, achten, besyen. Constat, pro emit. Condu
cere, bestain. Locare, vss lenen, verdingen, louen offastaller. Foe
nero ad foenus do, Foeneror ad foen⁹ accipio. Paciscor, pact⁹ sum
Pango, pepigi, pactum facio. ¶ Christ. Da exemplum.

¶ Vendendi & emendi For.

AV. Quanti istum agr⁹ in singulos annos locas? Respondebimus
Vigenis francis. Hui nimio locas. Imo locaui olim multo pluri
At ego tanti nō cōducā. Si cōdixeris minoris, pereā. Imo iā vici
nus tu⁹ Chremes agr⁹ obtulit, ac rogat. Quāti? Tantidē q̄tum tu
petis, at multo meliorē. Mentiris. Facio, ut solent qui licentur.
Tu ipse tāti posside Quid liceris uel licitaris, cū nihil sis emptur⁹?
Quāticūq; addixeris, soluā integerrime. ¶ Christ. Alter⁹ exēplū.
AV. Cong⁹ istū Syra quāti uendis? Decem obulis. Nimio tur
pissima. Imo mīmo, nllā tibi uēdet minoris. Moriar si non tāto
mihi constet, aut certe non mltō minoris. Mētiris uenefica, qm̄
duplo uis uendere, aut triplo. Et cētuplo si queam, at fatuos non
inuenio. Quid si liciter teipam? Quāti æstimas te? Vt lubet, q̄nti
me liceris? Quanti æstimas te? Dic quanti te taxas? Decem scutis
Hui, tantis. Eho, an tu minoris me æstimas? ego olim nō semel
pluris una nocte sum cōducta. Credo, at nunc nō paulo minoris
æstimo quā piscem. Abi in malā rem ganeo, tantidē te æstio, q̄nti
tu me Qui te duodenario emerit, nimio emerit Aut pluri emar
aut non uendar. Si magno uenire cupis, larua tibi opus est, nam
rugæ istæ nō sinunt, vt carius uendaris. Et qui tanti me nolit, nō
sum uenalis. Ego ne culmo quidē te emero. Constiti pluri

¶ Christ. Tertium exemplum

AV. Auctioni hodiernæ interfui. Ain tu? Licitatus sum uectiga
lia. Quanti tandem? Decem millib⁹. Hui, tantis? Ne mireris, erāt
qui multo pluri licerentur, pauci qui minoris. Cui tandem addi
ta sunt uectigalia? Chremetivxor⁹ tuæ summo & maxio amico,

Storch vndt

Sed diuina quāti sunt addicta? Decem. Imo quindecim, bone Ego mihi hoīem ipm cum tota familia dimidio addictū nolim. At ille uxorem tuā duplo emptā cupit ¶ Aduertisti ne in his orationib⁹ ubicūq; adsit substantiuū precij, id in ablatiuo poni, ceteris aut in genitiuo positis, aut in aduerbium mutatis? Comparatiuū nunq; audisti sine substantiuis, exceptis illis duob⁹, pluris & minoris. Verū ubi has Erasmi tui elegantias leges, recti⁹ intelliges. Ille em̄ hunc modū explicuit luculentissime. Sunt & alia uerba his, de quibus sumuis locuti, nō admodū dissimilia. Sum, facio, habeo, duco, aestimo, pendo, quæ idem fere significant, fio itidem, achen, tenir. Iungunt aut his fere genitiuis, multi, parui, magni, pluris, plurimi, minoris, minimi, maioris, maximi, tanti, quanti, flocci pili, nihili, nauci, & si qua sunt his similia. CH. Da exempla.

¶ Aestimandi Formulæ.

AVG. Scis quanti te semper fecerim. Tanti fies apud hoīes, q̄nti uirtutem facies. Præceptores meos semper feci plurimi. Aurum hac tempestate magni penditur. literæ nihili ducunt. Aurū minoris habeo q̄ credas. Tuas minas flocci facio. Promissa tua duco minimi. Non pili te facio. Si tanti sapientia pendere quāti pecunia, nemo auro egeret. Pluris apud nos fit aurū sine sapientia, q̄ sapientia sine auro. Non pluris te habeo, q̄ doctus sis. Minoris hic fies q̄ mentiri minime calleas. Hi multi fiūt, qui nigri in candidum vertunt. Hoc mihi pluris es, quod lras meas amas & alias. Tanti apud oēs eris, quantum possidebis. Tanti ubiq; habebis, quantum habebis. Non quāti habearis, sed q̄nti sis interest. Tanti Christianū meū facio quāti aliū neminē ¶ Inueniunt & alia uerba cum his genitiuis & ablatiuis. Petrus osculū puellę scutato emit. Sic illi faustū, nolim ego basiare tanti. Quāti luditis? Quanti coenastis? Quosdā sexcentis sestercijs coenasse legimus. at Galli sæpe numero Liardo coenitant. Faust⁹ quanti docet? Paruo. At pluris q̄denis Quāti igit? Vnde uiginti aureis. Non discam mentiri tanti. Phædria apud Terentiū, & rem & seipm perdidit. At nolim ego amare tanti. Aequi boniq; consulas oro, nim siſt guor, prendre.

precij

pluris minoris

gally

gally

21. 0
en grez ou en bien, nemet in guyt. ¶ Est & aliud verborum genus quod
accusatiuum una cum genitiuo aut ablatiuo casum exigunt, quae sunt
accuso, id est obijcio crimē aut culpo etiā absentē. Inculpo inculpo
extra iudiciū. Arguo reprehendo, aut ostendo culpam. In simulo
impingo suspiciōne culpae. Postulo, in causam. Damno, cōdemno
no, pronuncio illum esse in culpa:

¶ Exempli causa accusandi For,

Scipio accusatus est ambitus, ambitu, aut de ambitu. Arguis me
impudentiae ipse impudentissimus. Lepidus postulat^r est repetun
darum. Si hoiem iusimulabis auaritiae, male audies. Admoneto eū
pristinę fortunę. Mortales ipso suo uocabulo suae cōditionis ad
monent. ¶ Sunt pleraque quae accm̄ geminū admittāt. Doceo te lras
Exorat te ueniā. Dedoceo te istos mores. Poposcit me mutuū.
¶ Hic ei^r rei mihi admonend^r es, quod scdm̄ accusatiuum etiā passi
ua obtinent, in alijs genitiuus manet. A me doctus es lras. Postu
lant me furti, postulor furti. Accusas me sacrilegij. Scio te nondū
expletum. Scio aīo tuo nondū esse satisfactum. Quando em̄ tant^r
helluo satiarī nequeas Erasmi cōmentarios legito, qui si neqbūt
explere te, nunq̄ expleberis. Sed cōuiuis parcendū est, quos hęc
non oēs perinde delectant. Coenate, Inz deambulandū, id qd' sym
bolo deerit, persoluemus, nisi quid aliud censes

CH. Agam^r deo gr̄as immortalī, deinde paulisper deambulaturi
MIDA S. Pulchre dicis. Nihil em̄ hoc uespertino coelo amcenū
¶ Christ. Petre ades dum. Tolle suo quaeque (us, nihil salutaris.
ordine, ac uinū cyphis infunde. Qui nos creauit, redemit & pa
uit, bñdictus sit in aeternū. HOSPITES. amen.

¶ Crist. Gratias agimus tibi om̄ipotens deus, qui pro tua largita
te & gr̄a nos alis tuos famulos, miserere uiuorū, pacemq; dones
ecclesiae tuae, ac requiem in tuo regno animab^r fratrum nostrorū &
patrum largiaris aeternam. ¶ Hospites. Amen

¶ Christ. Habeo uobis hospites candidissimi gr̄am, qui ad hoc cō
uiuolum uenire dignati estis. Oro æqui boniq; consularis.

¶ Hospites. Nos uicissim gr̄as referre uolumus, non etiā habere

gr̄as

referre
habere

Proinde oramus, ne longiores gratiarum actiones commemorare pergas. Quin surgamus & expatiemur.

AV. Ducamus nobiscum uirgines, nam eo minus molesta erit deus
CHR. Recte sentis. Vix maus nris in hortis more (ambulatio Poetico reptare, an foris ad amnem expatiari?

AV. Habent quidem horti tui amoenitatis permultum, uerum ea voluptatem matutinis deambulationibus serua. At sole indinato, amnium aspectus oculos mirum in modum iuuant

Christ. Antecede igitur Augustie, ut poeta dignum est, ego latius tuum

AV. Bone deus quantum comitum, quantum pompam (claudam nobiscum ducimus. Dicitur non potest christiane quantum mihi placeat. Satrapes mihi uideor.

CHR. Age nunc promissum presta. Solue quod recepisti.

AV. Quid me potissimum uis dicere?

CHR. Ego quondam in Erasmi oratione cum multa tum illud in primis solebam admirari, quod tam facile, tam crebro, tam uenuste orationem uerteret, quare non modo singularis ingenii uerum etiam multi usus mihi uidetur.

AV. Haud iniuria istud in Erasmo admiratus es Christiane. Ille enim hac in re diuinam quandam uim obtinet, quam quidem illi cum ingenii dexteritate quadam, tum plurimo & dicendi & legendi & scribendi usu contigisse opinor. potius quam ratione aliqua aut preceptione.

CHR. At ego rationem aliquam istius rei si fieri potest, expectabo.

AV. Ita ut dixi, res habet. Verum quia te tantopere uideo uelle. Quod ad potero morem geram, easque ratiunculas, quas in Erasmi orationibus mihi uisus sum aduvertere, ut potero, reddam

CHR. Age percipio.

FINIS Coloniae apud Henricum Nouesensem.
Mense Ianuario.

*de sententia de maie
refugio mouit*

eras. ho.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

nitans: minus fortes ad
 ueranda aduersa humane
 uirtutis. *Omnes pulchritudo. 11.*
Sed eis adueniente spu sco
 tu augmento diuine agnitio
 nis data est. itaque etiam
 vincendi huane inuirtute
 persecutiois. *Un alius dnica pro*
missione nunc dicitur. Tu
uenerit pactus quem ego
mittam uobis apite spm ue
ritatis qui a pte procedit a
le testimoniu phibeat tene.
tuos testimoniu phibeat
is quia ab initio mecu estis.

Non conturbetur cor uestru. 11.
Potandum autem in pntis qd
 dñs spm ueritatis tate nre
 tendu esse testatur. tunc
 mox apite procedit. *Uingit?*
 no qua idē sps aliter apite
 pcedit. qua alio mittitur?
 si ideo filius a se eū mitta apite
 diat pcedere. ut aha pns ali
 dm esse quam psona designat.

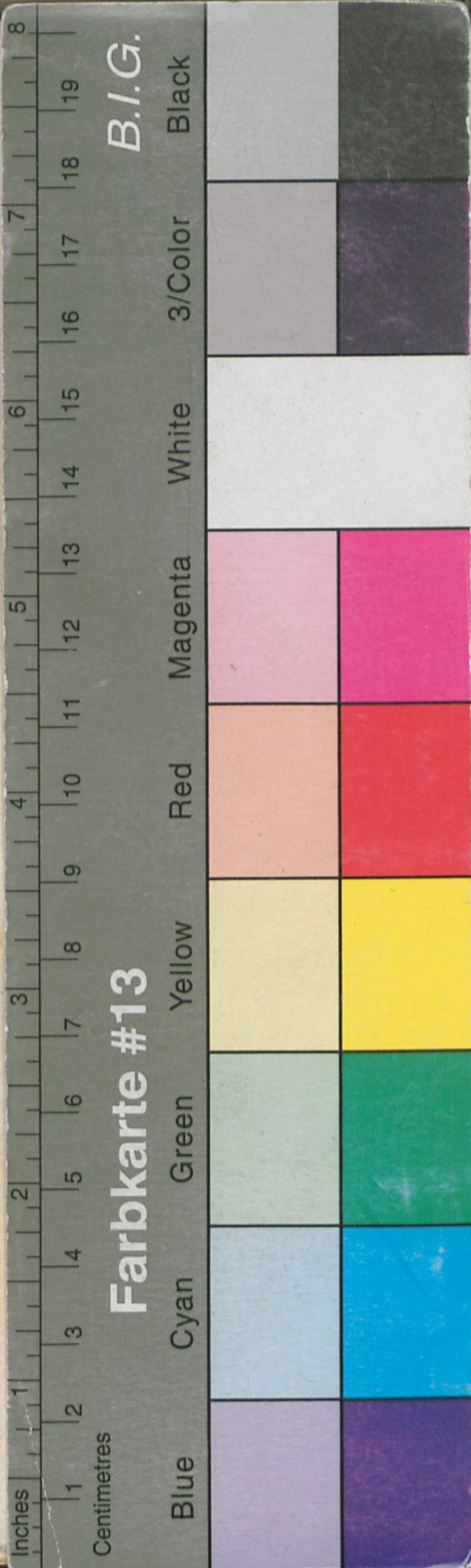
11. in morbe. laudes. Vini gali. cap.
Estote prudentes tunc late
 moratōibz ante omnia aut mu
 tudm in uobis meo sps kar
 tatem continua habentes?
 et karitas opit multitudme

J. Theol. Theol. I
99. 6.

83 L 1215

Dialog. 711. a

